

Gemeente Westerveld, 1 november 2024

Geachte leden van de commissie LVVN,

Hierbij stellen we u op de hoogte van de uitspraak inzake de lelieteelt in de nabijheid van een Natura 2000 gebied in Friesland. Meer informatie in onderstaande tekst.

Met vriendelijke groet,
Namens het bestuur

Joke Kolthoff, secretariaat

Rechter geeft Meten=Weten gelijk: lelieteelt vereist een natuurvergunning

Bestrijdingsmiddelen in de lelieteelt kunnen een negatieve invloed hebben op Natura 2000-gebieden en zijn daarom vergunningsplichtig. Dit is de conclusie van de rechtbank Noord-Nederland in een beroep dat was ingesteld door vereniging Meten=Weten. De uitspraak, gepubliceerd op 24 oktober 2024¹, heeft gevolgen voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen in het algemeen. Meten=Weten roept de overheid op om per direct een verbod in te stellen op de meest vluchtige middelen.

- bestrijdingsmiddelen worden gevonden op kilometers afstand van de plek waar ze gebruikt worden;
- de rechter oordeelt: dit kan Natura 2000-gebieden schaden, daarom is een natuurvergunning vereist;
- een nieuwe landbouwcrisis dreigt: de overheid moet ingrijpen.

Bestrijdingsmiddelen verspreiden zich veel gemakkelijker dan gedacht, tot ver in natuurgebieden. Dit blijkt o.a. uit onderzoeken van Meten=Weten en Natuurmonumenten². Daar kunnen de chemische middelen schade veroorzaken aan de natuur, zoals het veranderen van de vegetatie en het doden van insecten, bodemleven en vogels. Dat is in strijd met de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden.

Ecoloog Henk Baptist van Meten=Weten: *“De overheid staat nu voor een groot probleem. In de uitspraak van 24 oktober stelt de rechter dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen eigenlijk niet is toegestaan zonder geschikte ecologische toetsing. Met wetenschappelijke zekerheid moet worden uitgesloten dat er negatieve effecten op Natura 2000 kunnen optreden. Het ontbreekt echter aan wetenschappelijke kennis om dit te bepalen, waardoor ecologische toetsing op korte termijn onmogelijk is. Door de uitspraak is het gebruik van bestrijdingsmiddelen over heel Nederland in feite illegaal.”*

¹ Rechtspraak.nl, [ECLI:NL:RBNNE:2024:4141](https://rechtspraak.nl/ECLI:NL:RBNNE:2024:4141)

² Zie b.v. [Buijs, Mantingh en Nijland \(2024\)](#) of [Mantingh en Buijs \(2020\)](#)

Er is geen gemakkelijke oplossing voor de ontstane situatie, die dezelfde juridische basis heeft als de stikstofcrisis, namelijk de Europese Habitatrichtlijn.

Henk Baptist: *“Het grootste probleem zijn de vluchtige stoffen, waarvan we weten dat ze zich gemakkelijk verplaatsen, tot afstanden van kilometers. Meten=Weten roept de overheid op per direct een verbod in te stellen op deze stoffen. Dat er ingegrepen moet worden is duidelijk: het gaat ontstellend slecht met de natuur in Nederland.”*

De zaak

In augustus 2021 diende Meten=Weten een handhavingsverzoek in bij de provincie Friesland, omdat er zonder natuurvergunning lelies werden geteeld vlakbij het Drents-Friese Wold & Leggelderveld, een Natura 2000-gebied. Lelieteel gaat gepaard met grote hoeveelheden bestrijdingsmiddelen³, beregening en drainage, en kan daardoor significante effecten hebben op het natuurgebied.

De provincie wees het handhavingsverzoek af en zo kwam het uiteindelijk bij de rechtbank Noord-Nederland terecht. De rechter geeft Meten=Weten nu gelijk: er is door de provincie niet voldoende onderbouwd waarom er geen vergunningplicht is. Argumenten van de provincie om niet te hoeven handhaven worden door de rechtbank niet gevolgd.

- De toelatingen door de Ctgb bieden niet de vereiste zekerheid dat effecten kunnen worden uitgesloten.
- Dat het opstellen van een natuurtoets ingewikkeld en kostbaar is, maakt niet dat er van kan worden afgezien.
- Ook is er geen sprake van bestaand gebruik, wat een uitzondering zou betekenen op de vergunningsplicht.
- Er waren metingen gedaan door de provincie, maar die waren van onvoldoende nauwkeurigheid en sloten effecten dus niet uit..

Hoe nu verder

De uitspraak is een steun in de rug voor Meten=Weten, een burgerinitiatief dat als doel heeft het gebruik van bestrijdingsmiddelen drastisch te verminderen, om mens, dier en het milieu te beschermen⁴.

Om dat doel te bereiken is het noodzakelijk dat er fors wordt ingegrepen door de overheid. Meten=Weten roept de overheid op om per direct een verbod in te stellen op de meest vluchtige pesticiden.

Jetta Klijnsma (commissaris van de Koning in Drenthe) kwam vorig jaar met een vergelijkbaar idee: *“Stel een lijst op met gewasbeschermingsmiddelen die aantoonbaar de akker verlaten door verdamping, verwaaiing en uitspoeling. Dring er vervolgens bij het Ministerie van LNV op aan deze middelen met prioriteit te verbieden.”*⁵

³ Het meest van alle teelten ([CBS](#))

⁴ Zie <https://metenweten.nl/missie>

⁵ Zie [de brief van de CvdK](#) of artikel [RTV Drenthe](#)